

Emne: Natur- og Parkpolitik for Viborg Kommune – opsamlinger fra gruppedrøftelser – bilag til statusnotat

Dette notat er en opsamling på et dialogmøde, som Viborg Kommune afholdt den 22. marts 2012 med indbudte interessenter med tilknytning til natur- og parkområdet. 41 personer mødte op og indgik i tre runder af gruppedrøftelser med følgende temaer:

1. Biologisk mangfoldighed og biodiversitet
2. En grøn struktur og sammenhæng mellem arealer
3. Blå struktur og klima
4. Rekreativ brug af grønne områder
5. Borgerinddragelse og lokalt engagement
6. Sundhed, idræt og tilgængelighed.

Herunder følger opsamlingen:

Gruppe 1: Biologisk mangfoldighed og biodiversitet (v. Inger Astrup)

Brainstorm:

- Politisk målsætning om fremgang for biodiversiteten i stedet for bare at sikre den!
- Sikre læhegn, klynger af træer og dermed sikre naturen i det åbne land - sammenbinding af biotoper.
- Igennem kommuneplan og lokalplaner – sikre grønne områder med stor biodiversitet.
- Hver gang man laver lokalplan, bør det overvejes, hvordan biodiversitet kan forbedres.
- Sats på Naturturisme – og dermed øge og sikre biodiversitet.
- Bekæmpe invasive arter (bjørneklo, japansk pileurt, rynket rose).
- Biomasseudnyttelse i ådale, være med til at understøtte mangfoldighed og oplevelse.
- Kogræsserlaug i ådale - samle flere arealer sammen med fokus på at sikre biologisk mangfoldighed i ådale.
- Fremme vådområdeprojekter.
- Ansvarlighed i overdragelse af samme diversitet til vore efterkommere, som vi modtog.
- Vægtning af oplevelser frem for diversitet - rekreation og erhvervsinteresser frem for biologisk mangfoldighed.

Konkretisering:

- Mere biodiversitet gennem planlægning og politisk målsætning.
- Fokus på biodiversiteten i ådale.
- Indsats mod invasive arter.
- Fremme vådområdeprojekter.
- Vægtning af indsatsen så hensyn til rekreativitet og erhvervsliv også tilgodeses.

Gruppe 2: En grøn struktur og sammenhæng mellem arealer (v. Anja Lena Jensen)

Runde 1:

- Alle ådalene er vigtige.
- At kunne bevæge sig rundt mellem naturarealer uden at møde biler.
- Hvem gør det – cyklister? For stor radius for gående.
- Indrette områder "dybt inde i skoven", så også ældre, gangbesværede kan få en rigtig skov/naturoplevelse.
- Fast underlag; stenmel, stampet grus ok (kræver at det bliver brugt, ellers gror til)
- Godt eksempel p-plads i Hald Ege og gå ind til madpakkehus. Problem: at sti benyttes til scooters, mountainbikere etc.
- Få grønne kiler til at hænge sammen, f.eks. Viborg øst ned mod Nørresø – lav grøn ring omkring Viborg med afstikkere/ forbindelse til lokale grønne områder. (vist på kommunekort)
- Adskille biler, cykler, gående.
- Banestier og cykelstjerne fin (glæder os til de bliver helt færdige)
- Tag udgangspunkt/udnyt den natur der er, og suppler med robust og enkel dansk natur for at få grøn sammenhæng.
- Små indgreb kan gøre meget.
- Marker er også natur (har landskabsværtdi).
- Grøn sammenhæng ml. Stoholm, Mønsted, og Karup (slutter/ bliver privat ved kirken i Smøllerup) (vist på kommunekort).
- Pleje ådalene med kreaturer (gælder også heder).

Runde 2:

- Vigtigt for alle små og større byer at få forbindelser til omliggende natur. Problem f.eks. ved Hammershøj.
- God plan i Vammen med stier mellem grønne områder.
- Kommunen kunne være behjælpelig med at snakke med lodsejere om adgang.
- Fint med banestierne – spændende hvordan man knytter dem sammen inde i Viborg. I dag savnes skiltning!
- Pilgrims/hærvejen god forbindelse – svær inde i Viborg.
- Pramdrager/trækstien ved Gudenåen spændende. Problem at private arealer lukkes ved jagt. Også oversvømmelsesproblemer (vist på kommunekort).
- Nørreådal gror til – Tjele Langsø er lukket.
- Vigtigt med små vandhuller/biotoper. Gør det lettere for landmænd, der gerne i en periode vil etablere sådanne på sumpet areal el.lign. Problem; pludselig bliver det § 3, og så kan svineproduktion ikke udvides. Kunne der være muligheder i frikommune - at have lempelige regler?
- Gælder også tekniske anlæg/ regnvandsbassiner, der efter nogen tid får status af § 3.
- Himmerlandssti ml. Hvam og Møldrup er lidt kedelig. Harehøjvej er et fint alternativ, som ikke mange kender – der mangler skiltning.
- Skab natur nogen af de steder, hvor der ikke er noget i dag.

- Der er mange fine steder, hvor folk ikke kommer, fordi de ikke kender til dem og/ eller tror, at der ikke er adgang.
- Natursammenhænge ikke kun stier, også aht. dyr - i den forbindelse er vandhuller vigtige.
- Adgangsregulering kan nytte. Jagt er også pleje og interesse for dyr og bestand.

Runde 3:

- Strukturplan Viborg syd har fine analyser. Men udfordringer i det store blå bånd. Vigtigt at tænke over, hvad der kan lade sig gøre.
- Nørreå-projekt i samarbejde med byer langs ådalen om stiforbindelse langs åen. Udfordring lodsejere, der ikke passer deres lodder. Græsningslaug ønskeligt for at holde dale lysåbne.
- Alternativt kunne der høstes biomasse til biogasanlæg – ”slåningslaug”.
- Lysåbne, tørre arealer savnes idet hele taget – kunne give blomsterrigdom.
- De kommende randzonearealer på 10 m langs åer kunne blive stier.
- Randzoner er private. Og hvad skal man der egentlig? Vil også gro til ret hurtigt.
- Lav gangbroer, der hvor det er vådt. Gælder også pramdragerstien. Kan blive dyrt!
- Alle disse anlæg og tiltag – er det så natur?
- Sæt penge af til niveaufri skæringer, stisammenhænge etc. i byggemodningen. Det er attraktivt for grundkøbere – sværere bagefter, så er det skattekroner.
- Sti mangler ved Asmild Mark og fra Skaldehyvej til Randersvej.

Gruppe 3: Blå struktur og klima (v. Birgitte Strunge)

Runde 1:

- Man bør nedsive regnvand, hvor det er muligt.
- Regnvand skal ikke løbe i kloakken – håndtering af regnvand skal tænkes ind tidligt i en planproces.
- Der kunne tænkes i grønne tage.
- Forsinkelsesbassiner betyder, at der ikke sker overløb.
- Der skal tænkes nyt.
- Hvordan kan vand fra veje håndteres?
- Det er et forslag at udnytte råstofgrave til skovrejsning og naturområder og udnytte terrænet; i stedet for at dække dem til. Afdækning kræver store mængder materiale og koster ressourcer.

Runde 2:

- Plante energipil i vådområder, udnyt pilen til kvælstofoptag og som biomasse til energi.
- Beklæd varmekædet med solceller.
- Udnyt at vand er dragende og læg stier langs vandløb og søer.
- Mange seniorer vil gerne sejle i kajak og behøver områder med lavt vand, hvor det er trygt at sejle.
- Høje træer er vigtige i byen.

- Et par weekender om året kunne Viborg-søerne bruges til "vild sport", vandski m.m.
- Træbroer kan give gode oplevelser af steder med vand.
- Synliggøre og formidle drift af vandmøller, fx Søndermølle.
- Naturskov, hvor findes det? Naturskov er, hvor de døde træer får lov at ligge.
- Kunne det formidles på hjemmesiden, hvor der er forskellige naturoplevelser at finde. Hvor kan jeg bade? Hvor er der naturskov?
- Regnvandsbassiner bør udformes, så de tilpasses omgivelserne/naturen.
- Kunne anlæg som soltrappen i Bjerringbro etableres andre steder, ved andre åer?

Runde 3:

- Det er vigtigt, at kommunen tager stilling til klimaudfordringen.
- Hvad vil Viborg Kommune med Viborg-søerne, Nørresø og Søndersø. Hvad skal de kunne de bruges til?
- Ophalersted ved nordenden af Nørresø er ønsket.
- Nedsivning af regnvand som krav ved nye udstykninger.
- Man kan opsamle regnvand og bruge det til tøjvask, toiletskyl.
- Eksempelvis på en p-plads kan etableres huller til regnvand, hvor der også kan vokse træer og planter.
- Kan kommunen sætte begrænsning på størrelsen af befæstede arealer for at sikre, at vand kan nedsive?
- Kan flere cykelstier få flere til at cykle i stedet for at tage bilen - også på længere ture.
- Flere solceller. Også gerne i naturområder, på hegn i det åbne land m.m.
- Bruge det grønne til at sænke temperaturen i byen.
- Der kan være mere grønt i fx rabatter langs vejene i byen.
- Det er vigtigt med en målsætning for pleje af vandløbene.

Gruppe 4: Rekreativ brug af grønne områder (v. Lotte Kunstmann)

Runde 1:

Brainstorm:

- Ønske om kort med oplysninger på hjemmesiden med flere oplysninger om rekreative muligheder, sondring mellem private og offentlige arealer.
- Grønne områder skal indbyde til ophold, borde/bænke, naturlege-ting. Godt med madpakkehus til cyklister.
- Tidligere legeplads i Granada blev meget brugt, men fjernet pga. de sikkerhedsmæssige forhold. Den savnes. Stort ønske om ny legeplads.
- Ærgerligt at al ting klippes i flis. Synd for naturen. Mangler noget at lege i.
- Flere shelters rundt omkring i kommunen.
- Hundeskove mangler vi.
- Udkigsposter, hvor man kan nyde udsigten.
- Alternative overnatningsmuligheder (huler i træer m.m.)
- Forstbotanisk Have – manglende nummersystem.

- Ikke for mange naturstier - for brede. Ødelægger skoven, som bliver mindre charmerende.
- Vigtigt at man kan komme rundt som handicappede, men stierne behøver ikke at være 4 m bredde.

Konkretisering:

- Bedre forhold, så man kan få flere ud i naturen.
- Mange ting har vi i dag, men det skal dokumenteres / gøres tilgængeligt interaktivt.
- Arbejde for at få stier / gode stiforløb.

Runde 2:

Brainstorm:

- Brug for gode borde/bænke og opholdsmuligheder, man ikke skal skræve over. Handicaptolletter. Pavilloner, hvor man kan søge i tørvej. Bålpladser.
- Strandparken, Rødding Sø, Ø Bakker, Bjerringbro – mangler borde/bænke.
- Opmærkning af cykelstier, stavgangstier i samarbejde med Naturstyrelsen, hvor vores arealer støder sammen.
- Vigtigt med niveaufri krydsning af stier ved veje. Bedre sammenhæng mellem naturarealer.
- Flere legepladser.
- Sommerfuglehave. Give flere oplevelser.
- Bruunshåb Skovene mangler "Danmarks bedste kælkebakke".
- Borup Hede – egnskuespil fra 2. verdenskrig. Meget stor oplevelse i naturen med kultur.
- Der mangler el-forsyning nogle steder til arrangementer m.m.
- Fine faciliteter langs Himmerlandsstien.
- Der mangler shelters, hvor også campingvogne må være.

Konkretisering:

- Sammenhæng og gode forbindelser mellem de grønne områder.
- Vigtigt med gode opholdsmuligheder for alle (også ældre og handicappede).

Runde 3:

Brainstorm:

- Bedre faciliteter: Toiletter, affaldspande m.m. Men det kræver jo vedligeholdelse. Balancegang – kan også medføre hærværk.
- Sundt, at man kan lære om træer og planter. Karakteristiske fugle. Vigtigt med læring og formidling.
- Opholdsmuligheder, lidt tilbagetrukket med borde/bænke. Også gerne toiletter.
- Naturen skal heller ikke plastres til med plancher. Fokus skal være på naturen.
- Der skal informeres bedre om områderne og mulighederne. Man kender ikke stierne og pletterne.
- Bålpladser flere steder, så man kan lave "stenaldermad", der er oppe i tiden. De, der er, skal der informeres om. Kan også give bedre "familie-oplevelser".
- Der kunne være et "islænder-center" med islænderheste, så man kan komme på organiserede rideture (som i Mols Bjerge).
- Bræmmer langs vandløb kunne give os muligheder for at få adgang til naturen.

- Vand er meget dragende. Fint, hvis der kunne være flere stier langs med vand. Men kun nogle steder. Der skal også natur, der kan være i fred.
- Mountainbikere, alm. cyklister og ridende skal have særskilte stisystemer. Men de skal også være bedre til at samarbejde.
- Stenmelscykelsti på 1 - 2 km til seniorer, vigtigt at det ikke er asfaltbelægning, så de ikke falder så hårdt. Stenmelsbelægning vil tvinge dem til mere fysisk træning i naturen.
- Rollatorsti ved Blichergården.

Konkretisering:

- Bedre opholdsmuligheder og faciliteter.
- Specielle faciliteter enkelte steder: Islænderhestecenter, stier til specielle målgrupper.
- Mulighed for at komme helt ud i den ydre natur.

Gruppe 5: Borgerinddragelse og lokalt engagement (v. Martin Olesen) ¹

De grønne områder i lokalsamfundene/landsbyerne er et sted at mødes og et sted, landsbyfællesskabet kan "genopfindes".

- Baneområdet i Tapdrup er et eksempel på, at lokale kræfter omkring borgerforeningen er gået sammen og ud fra en formuleret vision/strategi har skaffet midler til etablering af legeplads og naturformidlingsområde.
- I Tapdrup er der planer om at bede Viborg Kommune reetablere et grønt område, som to tilstødende beboelsesområder herefter kan stå for vedligeholdelsen af.
- I Hammershøj har borgerne selv plantet blomsterløg i en af rundkørslerne – uden at spørge. Til gengæld sker der ikke noget på et kommunalt ejet grønt areal, hvis vedligeholdelse alene er en årlig kommunal "grønthøstning".

Hvordan får man borgerne ud i naturen?

- Idé om kommunekort med alle naturområder anført tillige med angivelse af alle aktiviteter (jagtområder, hundeluftning, mountainbike-ruter, faciliteter m.v.)
- Aktiviteterne i skovene skal til dels reguleres, så samfærdsel understøttes.
- Særligt ønske om indhegnede hundeluftningsområder.
- Mere information om, at man i lokalsamfundene gerne – i et vist omfang – må gøre noget på eget initiativ – også på kommunens arealer.
- Forslag om portal, hvor borgerne kan indberette gode ideer til ting, der kan gøres med lokalt engagement.
- Ønske om opgradering af Viborg Kommunes web-faciliteter, så man kan få overblik over aktiviteter på kommunens naturarealer og via en hjemmeside udfylde formular til anmeldelse af arrangement/-aktivitet. Dette findes i dag for statsskovenes vedkommende.

¹ **Link til diverse eksempler på borgerinddragelse i forhold til natur- og parkområdet:**

- "Frivillighed i det fri", Københavns Kommune: kk.sites.itera.dk/apps/kk_publicationer/pdf/761_icf6FiTJRa.pdf
- "Frivillighed og community gardening i byfornyelse", Hausenberg m.fl.: <http://www.byfornyelsesdatabasen.dk/find/0/4/7238912>
- "Naturpleje med frivillige ressourcer", studerende fra LIFE samt Danmarks Naturfredningsforening
- "Forundersøgelse om involvering af frivillige i formidling og naturpleje", Skov & Landskab

Lokalt engagement i og ejerskab til grønne områder sikres gennem inddragelse og penge til opstart.

- Viborg Kommune bør tage initiativ til et møde i lokalsamfund/landsbyer, hvor disse ønsker til udvikling af grønne områder og naturarealer drøftes. Herefter kan der kanaliseres kommunale midler til opstart af initiativer. Samarbejdet kan ske med udgangspunkt i egentlige aftaler.
- Viborg Kommune bør – via hjemmeside og lokale medier – formidle de processer og projekter, som er lykkedes via lokal inddragelse.

Gruppe 6: Sundhed, idræt og tilgængelighed (v. Teresa Egballe og Diana Vig Lehmann)

Elektronisk kortmateriale:

- Generelt er der stor efterspørgsel på elektronisk kortmateriale over natur og parkområdet i Viborg Kommune, så borgerne kan se, hvor man kan nyde naturen. Kortet skal være tilgængeligt på Internettet, kunne hentes ned til GPS-baseret udstyr og henvende sig til både borgere og turister. Kortet skal vise, hvor der er tilgængeligt for vandrere, løbere, stavgængere, cyklister, mountainbike-cyklister, ryttere til hest, kørestolsbrugere og andre gangbesværede. Kortet bør desuden vise, hvor er der toiletter, vandposter, luft til cyklen og lign.
- Informationerne i det elektroniske kort kan også lægges ud, hvor andre brugere er fx. til unge borgere via Ungeportalen. Endvidere kan det elektroniske kort bruges til booking af skovområder bl.a. til løb og cykelarrangementer, som det i dag kan lade sig gøre med de statsejede skove via [Naturstyrelsens Udinaturen-portal](#).

Stisystemer:

- Overordnet er det et ønske med et udbygget og sammenhængende stisystem. Der bør være opmærkede stier til de forskellige ovennævnte brugergrupper og gerne adskilte, således de ikke generes af hinanden. Nogle stier, f.eks. Sønderløst, har dele af stien, hvor det er svært at køre som kørestolsbruger.
- Endvidere er det et ønske, at der etableres lukkede stier, hvor det er sikkert for ældre borgere at cykle samt områder, hvor man kan lære børn at cykle. Belægningen må gerne være stenmel, da det ikke er så hårdt at falde på.

Natur og elektronik i skøn forening:

- En del ønsker, at naturen ikke må blive for poleret, men i stedet får lov til at vokse. F.eks. skal træerne ikke beskæres, så børnene kan klatre i dem og nedfaldne grene og væltede træer skal have lov til at blive liggende, så børnene kan bygge huler af materialet. Det gælder også parkerne, der skal laves, så de kan bruges til alle aldersgrupper f.eks. med petanque, krolf og lign. Der skal etableres flere naturlegepladser til børnene, hvor de kan klatre, kravle og balancere på store træstammer og andet af naturlige materialer. Der er et ønske om sansehaver, hvor børn og voksne kan opleve naturen gennem alle sanser. Endvidere kan der plantes nøddetræer, frugttræer og bærbuske blandt de etablerede skovområder, så vi får nye oplevelser i naturen. Der kan desuden etableres træningspladser for voksne, hvor de bl.a. kan træne CrossFit med naturmaterialer f.eks. store træstammer.
- En anden del ønsker mere teknologi i naturen for at kunne tiltrække unge mennesker gennem tilbud, der tænder dem. Det kan være mulighed for at scanne QR-koder med informationer om området, elektroniske skattejagter med brug af GPS og moderne træningsredskaber i det fri, som giver mulighed for at følge udviklingen via elektronisk udstyr.
- Det er også et ønske, at der etableres el-stationer på steder, hvor der er mulighed for at arrangere forskellige løb. Endeligt er det ønsket, at der etableres

en lift ved båden Margrethe, så gangbesværede og kørestolsbrugere har mulighed for at komme ombord.

Samarbejde:

- Der er generelt et ønske om større samarbejde mellem kommunen og interessenter på området. Det gælder f.eks. kommunen og borgerforeningerne, der kan samarbejde om udvikling af stier i lokalområderne, vedligeholdelse af stier og områder samt aftaler om f.eks. fælles indkøb af slåmaskiner, som borgerforeningerne kan låne til vedligeholdelse af stisystemer, klipning af hække og lign. Der er også et ønske om, at kommunen er bedre til at samarbejde med Skov og Naturstyrelsen bl.a. om etablering af stier med mærkning til mountainbikecykler i skoven. Der foreslås også et samarbejde med pædagogstuderende på natur og bevægelseslinjen, som kan fylde lege og aktiviteter på det elektroniske kort, som familier, institutioner kan have glæde af.
- Når der etableres områder til f.eks. unge mennesker, er det vigtigt, at det er aftalt hvem der har opsyn med områderne, så de ikke bliver ødelagt af hærværk. Områderne kan f.eks. etableres i forbindelse med skoler eller andre steder, hvor der færdes mange mennesker.

□